

Hier en nu – deel 5

Senryu's in genadetijd

Toegift en Kankerdagboek

Jan CM Willems

Eerder verschenen bij Uitgeverij SWP: *Hier en nu – Senryu’s* (ISBN 978 90 8560 154 8), *Hier en nu – deel 2, Senryu’s in reservetijd* (ISBN 978 90 8560 187 6), *Hier en nu – deel 3, Senryu’s in overlevingstijd* (ISBN 978 90 8560 207 1) en *Hier en nu – deel 4, Senryu’s in verlengingstijd* (ISBN 978 90 8560 255 2).

Hier en nu – deel 5
Senryu’s in genadetijd
Jan CM Willems

ISBN 978 90 8560 288 0
NUR 740
THEMA JBF

© Jan CM Willems

© 2023 Uitgeverij SWP Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze – hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier – zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo Besluit van 27 november 2002 Stb. 575 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprerecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprerecht.nl) of contact op te nemen met Uitgeverij SWP voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l vijfde lid Auteurswet 1912.

Voor het overnemen door een onderwijsinstelling van een gedeelte uit deze uitgave in papieren vorm of digitaal (bijvoorbeeld voor plaatsing ervan op uw digitale leeromgeving of in een reader) kunt u zich richten tot Stichting UvO, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, tel. 023-8700212, www.stichting-uvo.nl, UvO@cedar.nl.

Aan Annet

Dank voor weer een dag
dank dat ik nog leven mag
leven mag met jou

Broer over senryu's – en over de auteur

*Waarom senryu's?
wel, in der Beschränkung zeigt
sich erst der Meister*

*Voor een meester zijn
zeventien lettergrepen
meer dan voldoende*

*Wie genoeg heeft van
veel geblaas en weinig wol
schrijve senryu's!*

*Oeverloos gelul
kun je inwisselen voor
bondige waarheid*

*Zonder meer verdwijnt
het eeuwige geleuter
in een senryu*

*Linea recta
naar de kern van de zaak gaan
voor de aardigheid*

*Duidelijk en mooi
kort maar krachtig, klein maar fijn
't is een senryu!*

*Spreken is zilver
zwijgen is goud, senryu's
zijn van platina!*

*Een senryu is
bijzonder kort maar let op
elk woord telt voor tien*

*Hij loopt, hij ademt
zijn hart klopt in het ritme
van vijf, zeven, vijf*

*Hij vond achter de
warboel een vaste cadans
senryuklanken*

*Hij denkt in proza
maar uit zich in heldere
korte poëzie*

*Zijn snelle denken
komt tot rust in het stramien
van de senryu*

*De chaos van de
maatschappij zet hij om in
ritmische zinnen*

*Als je verstild naar
zijn hart luistert hoor je het
senryutempo*

*Na een onderzoek
bleek: zijn DNA-code
was vijf-zeven-vijf*

*Zijn ziel is een bloem
geworteld in zuivere
senryuritmiek*

Zus over de auteur

Met het zwaard van Damocles boven zijn hoofd, beseffend dat iedere minuut de laatste kan zijn, slaagt de schrijver er toch weer in om een groot aantal senryu's te schrijven. Terwijl het lichaam verzwakt, lijkt zijn geest alleen maar scherper en zijn hart gevoeliger te worden. Hoe het hem steeds weer lukt om emotie en visie in een paar lettergrepen te vatten, blijft voor mij een wonder. Al met al een geweldige prestatie. En wat een zegen dat we deze getalenteerde dichter nog even onder ons mogen hebben ...

Vrienden over de auteur

*Puur in je eenvoud
sterk in je gedrevenheid
onvergetelijk!*
Raoul van Dort

*Een bewogen mens
een begaafd jurist en een
vriend uit duizenden*
Arthur Eyffinger

Inhoud

Woord vooraf	9
Verantwoording	12
I Toegift	
1 God, heeal, toeval	22
2 Familie, relaties, trauma's	28
3 Mindfulness, meditatie, mantra's	50
4 Politiek, macht, populisme	76
4.1 Kritische noten	76
4.2 Republikeinse geluiden	126
5 Impressies, gedachten, observaties	131
II Kankerdagboek	
6 Kanker, verlies, vaarwel	158
III Bijlagen	
Bijlage 1 Van interventie naar preventie – een visie voor de lange termijn	286
Bijlage 2 Kinderrechten voor een betere wereld – Kindvriendelijk.nu	294
Bijlage 3 Kinderparticipatie – Kinderrechten.nu	299
Bijlage 4 Koningsdaggedicht	301

Woord vooraf

In de tweede helft van zijn leven schreef Jan CM Willems (Nijmegen 1952) vele duizenden ‘autotherapeutische’ senryu’s. In dit vijfde deel van de *Hier en nu*-reeks, *Hier en nu – deel 5, Senryu’s in genadetijd: Toegift en Kankerdagboek*, staan de senryu’s die hij schreef van oktober 2022 tot half maart 2023, aangevuld met de senryu’s uit het ‘kankerhoofdstuk’ in de eerdere delen. De *toegift* op de reeks is zo aangevuld met een compleet *kankerdagboek*. Dit is daarmee het slotdeel van de reeks: genadetijd verwijst naar de maanden tussen het mee kunnen doen aan een kankerstudie met experimentele immuuntherapie en de eerste positieve resultaten daarvan: het slinken van de uitzaaiingen.

De senryu’s in deze bundel sluiten aan op die in de eerdere vier delen. In de eerste bundel, *Hier en nu – Senryu’s* (2021), is een selectie bijeengebracht uit de periode 1995-juli 2021. Het kankerhoofdstuk in die bundel begint met de spoedoperatie in november 2020. In de tweede bundel, *Hier en nu – deel 2, Senryu’s in reservetijd* (2022), staan de senryu’s die hij schreef in de reservetijd van half juli tot begin december 2021, de bijna vijf maanden tussen zijn door oncologen met grote stelligheid aangekondigde dood (‘hooguit enkele weken’) en het – na het vragen van advies voor een *second opinion* – toch maar hervatten van de palliatieve behandeling. In de derde bundel, *Hier en nu – deel 3, Senryu’s in overlevingstijd* (2022), staan de senryu’s die hij schreef van begin december 2021 tot eind februari 2022, de overlevingstijd tussen zijn door oncologen gestarte tweede palliatieve behandeling en de mededeling van het niet meer mogelijk zijn van een operatie. In de vierde bundel, *Hier en nu – deel 4, Senryu’s in verlengingstijd* (2022) staan de senryu’s die ‘in de verlenging’ tussen maart en oktober 2022 zijn geschreven.

Evenals de derde en vierde bundel heeft deze vijfde bundel meer een kritisch-politiek en minder een traumatische-jeugd karakter dan de beide eerste bundels. De hoofdstuktitels van de eerdere vier delen keren ook in dit vijfde deel terug, met dezelfde twee wijzigingen als in delen drie en vier.

Hoofdstuk 3 (*Mindfulness, meditatie, mantra's*) is niet meer onderverdeeld in twee subhoofdstukken. Hoofdstuk 4 is wel in twee subhoofdstukken gesplitst. Hoofdstuk 4.1 behelst het thema uit de beide eerste bundels (*Politiek, macht, populisme*) onder de titel *Kritische noten*. Hoofdstuk 4.2 laat radicaal-kritische *Republikeinse geluiden* horen, in een bijlage aangevuld met republikeins koningsrijm.

Waar de van oorsprong elitaire 'verheven' haiku vooral gaat over de (pracht van de) natuur, gaat de eenvoudige, 'volkse' en soms zelfs banale senryu meer over de mens, zijn hebbelijkheden en vooral onhebbelijkheden. Zelfspot en zelfkritiek zijn daar een wezenlijk onderdeel van. Maar voorwerp van spot en kritiek zijn in deze bundel vooral poetinistische politici en wapperwappies met omgekeerde vlaggen.

Het strikt aanhouden van de haiku/senryu-versvorm van drie regels van achtereenvolgens vijf, zeven en weer vijf lettergrepen c.q. klankeenheden impliceert weliswaar een zekere taalkundige maar daarmee nog niet een of andere hogere poëtische pretentie – waarbij bovendien geldt dat over smaak niet te twisten valt (waardoor het natuurlijk juist vaak gebeurt). Voorop staat de (deels autobiografische en persoonlijke) thematiek van de senryu's en deze is in hoofdlijnen viervoudig: jeugdtrauma's, relaties en opvoeding; preventie van kindermishandeling; wereldbeschouwing en maatschappijkritiek (met inbegrip van monarchiekritiek); omgaan met kanker en (in bredere zin) mindfulness.

Daarom, om alle mogelijke misverstanden te voorkomen, de *Hier en nu*-reeks is – in weerwil van haar dwingende versvorm – geschreven met een inhoudelijke en niet een *l'art pour l'art*-achtige intentie en opzet. Vandaar dat er ook diverse verhaallijnen binnen de thema's zijn en uitgebreide bronvermeldingen en toelichtingen in de noten achter elk hoofdstuk. Uiteraard is wel gepoogd binnen de vaste versvorm alles zo zorgvuldig mogelijk te verwoorden, met soms ook rijm en alliteraties. Maar meer dan als een dichtbundel is ook dit deel te zien als een persoonlijk en politiek dagboek in de versvorm van de senryu – een nu eens meer en dan wat minder lichtvoetig 'kankertestament' in klare en soms krasse taal.

Het slothoofdstuk (*Kanker, verlies, vaarwel*) is als een kankerdagboek te zien. De kankersenyu's in dit deel beginnen met die uit deel 1 tot en met de meest recente, zodat dit deel naast de 'toegift' op de reeks een compleet 'kankerdagboek' bevat tussen twee jaar doodsverwachting en nieuw perspectief.

Jan CM Willems

Maastricht, 14 maart 2023

Verantwoording

In deze vijfde bundel van de *Hier en nu*-reeks staan de senryu's – de gedachte-spinsels in senryu-vorm – die de auteur schreef van oktober 2022 tot half maart 2023. De rubricering c.q. hoofdstukindeling is dezelfde als die in het vierde deel.

De senryu's houden strikt de haiku-vorm aan van drie regels van respectievelijk vijf, zeven en vijf lettergrepen, of liever klankeenheden. De woorden *sociaal* en *nationaal* bijvoorbeeld bevatten drie respectievelijk vier lettergrepen maar slechts twee c.q. drie klankeenheden (meestal gaat het om woorden met een *i* die als *j* of *ti* die als *sj* wordt uitgesproken). De versregels staan niet per se op zich, de tekst kan over de regels overlopen. De crux van elk vers is dus – om in de opvatting van de auteur *senryu* te heten – het vaste aantal van (vijf plus zeven plus vijf is) zeventien lettergrepen c.q. klankeenheden. Een enkele maal is (binnen)rijm toegepast.

De hoofdstukken 2 tot en met 5 in dit deel beginnen met de senryu's uit bijlage 3 van deel 4. Hoofdstuk 6 begint met de senryu's uit de eerdere delen zodat dit deel het complete kankerdagboek bevat.

Aan het eind van elk hoofdstuk zijn bronvermeldingen en/of toelichtingen in eindnoten opgenomen ter verduidelijking van de context of aanduiding van de datum van schrijven van de desbetreffende senryu.

Hierna zijn de senryu's onder de Verantwoording in de eerdere delen overgenomen, die de kijk van de auteur weergeven op de betekenis van senryu's en het verschil tussen senryu's en haiku's (zie ook het Woord vooraf). Aan het slot is een viertal senryu's over de 'Haiku-kerk' toegevoegd. Maar eerst nog dit:

*Denk je dat een vers
over jou gaat, betrek het
dan op de auteur*

*Meen je in een vers
iemand te herkennen, ga
dan uit van toeval*

Senryu's versus haiku's

Ω **Haiku**

Bij een senryu staat de mens centraal, bij een haiku de natuur

Ω **Senryu**

Een senryu is een oud-Japanse twitter in lettergrepen

Ω **Per vers**

De vieze man noemt haiku's wat senryu's zijn kwijlt erbij per vers¹

Ω **Anagram**

Willems leggen mag niet, de letters wel slim op het scrabbleplankje

Ω **Waterwilg**

Waterwilg ofwel Senryu noemde zich de Japanse dichter²

Ω **Klankeenheden (1)**

Niet lettergrepen maar klankeenheden maken het Japanse vers

Ω **Klankeenheden (2)**

Sociaal en patiënt drie lettergrepen maar twee klankeenheden

Ω **Haiku's**

Haiku's gaan over de volkomenheid van de wereld en natuur

∩ **Senryu's**

Senryu's over
de onvolkomenheid van
de mensenwereld

∩ **Haiku versus senryu (1)**

De haiku beschrijft
de puurheid, de senryu
de gewone mens

∩ **Haiku versus senryu (2)**

De haiku was van
de adel, de senryu
van en voor het volk

∩ **Haiku versus senryu (3)**

Zo verheven als
de haiku zo platvloers is
soms de senryu

∩ **Senryu (1)**

Overgang: niet meer
rood en nat maar nog steeds mijn
allergrootste schat

∩ **Haiku (1)**

De wind blaast het blad
van de oude waterwilg
tot een nieuw gezicht

∩ **Senryu (2)**

Houd onze straat en
ons land zuiver van rokers
en complotdenkers

∩ **Haiku (2)**

Vlinders en vogels
maar geen mensen bevolken
een waar paradijs

∩ **Senryu (3)**

Als haar broekje zo
bescheten is vreest hij dat
hun bed dat ook is

∩ **Haiku (3)**

De vrolijke kraai
op de tak schijnt een hoop op
dravende mieren³

Ω **Senryu (4)**

Zuchten en winden
verwaaien, zij ligt in hun
bed maar te draaien

Ω **Haiku (4)**

Hoor hoe tussen de
planten en de bloemen zacht
de bijtjes zoemen

Ω **Senryu (5)**

Hij mept de vlieg dood
die opsteeg van een drol en
neerstreek op zijn brood

Ω **Haiku (5)**

Een vlinder vliegt weg
pas als zijn vleugels droog zijn
en niet al eerder⁴

Ω **Senryu (6)**

Met wat biertjes op
wordt een senryu flauwer
dan de flauwste mop

Ω **Haiku (6)**

Maar een haiku reikt
hoger dan de hoogste top
met wat wijntjes op

Ω **Senryu (7)**

Schrijf een senryu
meteen op want hij blijft niet
hangen in je kop

Ω **Haiku (7)**

Een haiku heeft geen
leven als hij niet direct
wordt opgeschreven

Ω **Haiku Herman**

Ook Haiku Herman⁵
betitelt als haiku's wat
toch senryu's zijn

Ω **Senryu's (1)**

Niet alles is leuk
hij schrappt senryu's over
poep, seks en geneuk

Noten

- ¹ Zie – naar aanleiding van Kees van Kooten, *575 Haikoots* (De Harmonie 2020) – (online) Kees van Kooten is fan van de haiku, met deze tips schrijf ook jij binnenkort die kleine gedichtjes (trouw.nl), 17 maart 2020 (575 in de titel slaat op de haiku-eis van drie regels van 5-7-5 lettergrepen). Van Kooten – bekend van tal van typetjes waaronder ‘de vieze man’ – linkt zijn ‘haikoots’ aan haiku’s maar omschrijft ze als betref het senryu’s (a.w., pp. 5-6). Een woordspeling met zijn eigen naam is natuurlijk het laatste waar een ‘vieze man’ vies van is.
- ² De 18^e eeuwse Japanse dichter Karai Hachiemon gebruikte de schrijversnaam Senryu, wat waterwilg betekent.
- ³ Deze – naar zijn zeggen – haiku is geschreven door mijn broer (brief bij e mail van 25 augustus 2021).
- ⁴ Deze haiku ontving ik van een vriend uit Ingber.
- ⁵ Herman van Rompuy, ‘Europees president van de haiku.’

I Toegift

‘Wij staan voor diversiteit, vriendelijkheid, mededogen.

*Een thuis voor degenen die onze waarden delen
en een toevluchtsoord voor wie dat nodig heeft.’*

(Jacinda Ardern, Christchurch 2019)

1 God, heelal, toeval

Ω **Zoektocht**

Buitenaards leven
of donkere materie
wat zien we het eerst?

Ω **Mammon**

Welzijn en Aarde
de Mammon van geld verwoest
alles van waarde

Ω **Onze planeet**

Voor een planeet als
de onze zijn triljarden
planeten nodig

Ω **Ons heelal**

Voor een heelal als
het onze zijn triljarden
heelallen nodig

Ω **Onze soort**

Voor een soort als wij
zijn miljarden jaren op
een aarde nodig

Ω **Heelal (1)**

Een heelal als het
onze kan alleen ontstaan
door contingentie

Ω **Heelal (2)**

Er moeten dus naast
ons heelal wel triljarden
heelallen bestaan

Ω **Heelal (3)**

De mens is niet het
middelpunt van het heelal
maar een bijproduct

Ω **Heelal (4)**

Het heelal is niet
een heel-al maar een fysisch
contingent product

Ω **Heilige**

Clara Fey, nog een
wonder en we hebben er
een heilige bij¹

∞ **God**

‘God heeft mijn leven
voorbested’ : hoe arrogant
of vroom kun je zijn

∞ **Schepper**

Wat is dat voor een
Schepper die eonen lang
aan het prutsen is

∞ **Kerst 2022 (1)**

I am dreaming of
a dry Christmas but it is
raining all day long

∞ **Kerst 2022 (2)**

Klokkengebeier
laat in de avond voor het
nachtmisspektakel

∞ **Kerst 2022 (3)**

Bid deze kerst voor
de vrouwen in Iran en
in Afghanistan

∞ **Kerst 2022 (4)**

Bid dat de duivel
hen hale: ayatollahs
en de Taliban

∞ **Kerst 2022 (5)**

Geen mens is eenzaam
die kijkt en vraagt: kan ik iets
doen voor een ander

∞ **Kerst 2022 (6)**

De westerse mens
is meer verbonden dan de
voorgelogen Rus²

∞ **Kerst 2022 (7)**

Je roeping: geef door
wat je van jezelf en de
wereld hebt geleerd

∞ **Engelen (1)**

Plots sloeg de motor
af en gleed hij van tafel
dood in een oogwenk³

∞ **Engelen (2)**

Besef zodra je
ontwaakt dat slechts God weet of
je de avond haalt

∞ **Dood**

Als een droomloze
slaap waaruit je niet ontwaakt
de dood van een mens

∞ **Veritas duplex⁴ (1)**

Dubbele waarheid
geloofsartikelen en
bewezen kennis

∞ **Veritas duplex (2)**

Wat na twee duizend
jaar nog niet is bewezen
is fabelachtig

∞ **Veritas duplex (3a)**

Waarom krampachtig
vasthouden aan iets dat niet
te bewijzen valt

∞ **Veritas duplex (3b)**

Aan iets dat indruist
tegen rationaliteit
en gezond verstand

∞ **Veritas duplex (3c)**

Aan de schijn-houvast
van drijfzand, elastiek en
valse romantiek

∞ **Veritas duplex (4a)**

Geloof in goden
of complotten verhuult slechts
het streven naar macht

∞ **Veritas duplex (4b)**

Macht van priesters of
populisten die 'het volk'
een strohalm bieden

∞ **Veritas duplex (5)**

De dubbelheid waar
priesters en populisten
elkaar omarmen